CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr Eitem:	**Cymeradwyo Cynllun Cydweithio (Canolfan Monitro Arfordirol Cymru)**
Aelod Cabinet:	**Y Cynghorydd Berwyn Parry Jones**
Swyddog Perthnasol:	**Steffan Jones, Pennaeth Priffyrdd, Peirianneg ac YGC**
Dyddiad y Cyfarfod:	**20 Chwefror, 2024**

1.	**PENDERFYNIAD A GEISIR**
1.1	Rhoi cymeradwyaeth i Wynedd barhau i gyd-weithio gyda'r Ganolfan Monitro Arfordirol Cymru a neilltuo adnoddau ar gyfer hynny.
1.2	Dirprwyo awdurdod i Bennaeth Adran Priffyrdd, Peirianneg ac YGC mewn ymgynghoriad a Phennaeth Adran Cyfreithiol i gymeradwyo'r Cytundeb Cydweithio.
2.	**BETH YW'R RHESWM PAM FOD ANGEN I'R CABINET WNEUD Y PENDERFYNIAD**
2.1	Diben yr adroddiad hwn yw derbyn cadarnhad o gyfraniad Gwynedd fel Aelod o Fwrdd y Ganolfan Monitro Arfordirol Cymru, cyflwyno'r Cytundeb Cydweithio sydd wedi ei lunio gan y Consortiwm a'i dderbyn yn ffurfiol.
3.	**CYFLWYNIAD A RHESYMEG**
3.1	Mae gwella cydlyniant a chysondeb wrth fonitro'r arfordir a chasglu data yn sail ar gyfer penderfyniadau ynglŷn â rheoli perygl llifogydd ac erydiad arfordirol yng Nghymru ac yn un o flaenoriaethau Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydiad Arfordirol yng Nghymru.
3.2	Yn 2018, derbyniwyd sêl bendith gan Lywodraeth Cymru i ailsefydlu Canolfan Monitro Arfordirol Cymru (CMAC). Prif bwrpas y Ganolfan yw monitro'r newid ffisegol arfordir Cymru ac felly llunio rhaglen monitro arfordirol safonol a chost effeithiol ar ran Awdurdodau Lleol arfordirol Cymru. Yn ogystal â hyn, mae'r ganolfan yn gyfrifol am gynhyrchu tystiolaeth sy'n sail i benderfyniadau ynglŷn â rheoli perygl llifogydd ac erydiad arfordirol.
3.3	Arianni'r CMAC yn gyfan gwbl gan Lywodraeth Cymru. Mae'n darparu gwybodaeth allweddol wrth fonitro newidiadau ffisegol ar arfordir Cymru gyfan. Gwneir hynny drwy rannu'r arfordir yn becynnau Gwaith a sicrhau fod arolygon cylchol yn cael ei gwneud trwy dendro'r gwaith i gontractwyr/cwmnïau arolygu, ac yna dadansoddi'r canlyniadau. Trwy Ymgynghoriaeth Gwynedd (YGC) mae Gwynedd yn un o'r contractwyr yma.

3.4	Diffinnir Awdurdodau Lleol arfordirol yn Awdurdodau Rheoli Perygl sydd â swyddogaethau statudol yn ôl y Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr (2010). Mae'r cyfrifoldebau yma yn cynnwys archwilio a chynnal amddiffynfeydd arfordirol, ac mae monitro lefelau traethau a phatrwm unrhyw newidiadau yn hanfodol er mwyn penderfynu lefel y bygythiad i'n hamddiffynfeydd dros amser.
3.5	Mae staff CMAC wedi eu cyflogi gan Gyngor Bro Morgannwg. Rheolir y Ganolfan gan fwrdd o dri o Awdurdodau Lleol arfordirol (Bro Morgannwg, Conwy a Gwynedd) yn ogystal â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Fel rhan o'r bwrdd sy'n arwain CMAC, mae Cyngor Gwynedd yn cyfrannu a dylanwadu at ei gyfeiriad strategol ar ran yr holl Awdurdodau Lleol arfordirol Cymru o fewn gyfundrefn genedlaethol (gweler Ffigwr 1).
	Ffigwr 1. 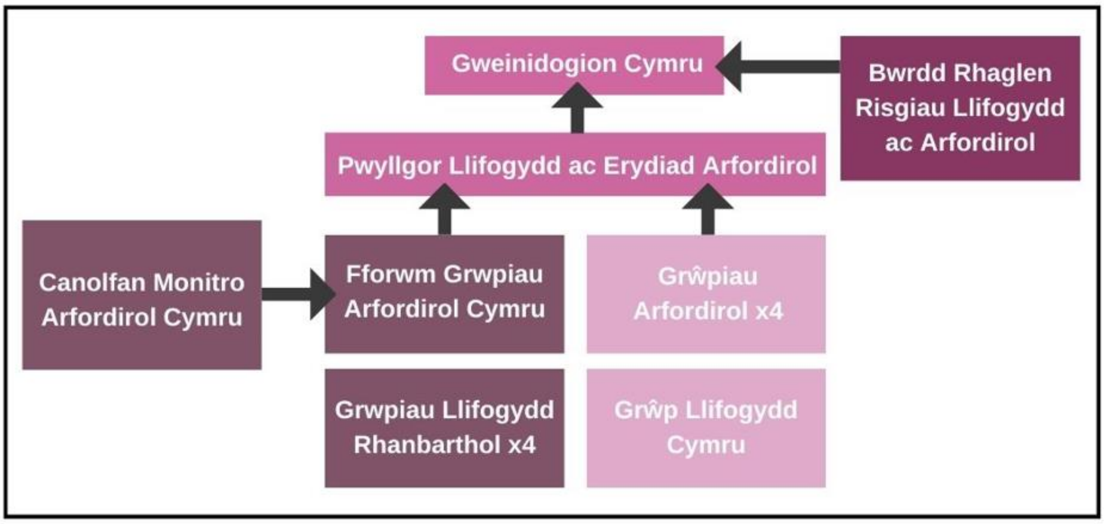
3.6	Bu'r sefydliadau hynny'n cydweithio ers 2019 a dymunant ffurfioli'r berthynas hon er mwyn sicrhau parhad y gwasanaethau monitro. Y nod yw sefydlu a gwella rhwydwaith genedlaethol o waith monitro arfordirol cyson er mwyn gwella penderfyniadau strategol ac osgoi tybiaethau ac ansicrwydd.
4.	**RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD**
4.1	Mae arfordir Gwynedd yn ymestyn dros 180 milltir, gyda thua 15 milltir wedi ei amddiffyn gan strwythurau sydd o fewn perchnogaeth y Cyngor. Mae'r amddiffynfeydd yma yn bennaf wedi eu lleoli er mwyn gwarchod ein cymunedau, ac mae eu hoed a'u cyflwr yn amrywio yn fawr o un lleoliad i'r llall. Mae data arfordirol dibynadwy yn hanfodol i'r Cyngor fedru adnabod patrymau hir dymor a pharatoi i amddiffyn ein cymunedau ar gyfer y dyfodol.
4.2	Hefyd mae Cyngor YGC fel contractwr i CMAC yn darparu staff i gynnal yr arolygon arfordirol o fewn Gwynedd, a hefyd yn cynorthwyo yng Ngheredigion a Sir Fôn fel mae adnoddau yn caniatáu. Mae hynny'n cynhyrchu incwm o ddeutu £35k yn flynyddol a hefyd yn gwella sgiliau staff YGC, sydd wedyn yn medru defnyddio'r sgiliau hynny ar brosiectau eraill ar ran y Cyngor. Mae CMAC hefyd wedi cynorthwyo YGC i fuddsoddi mewn cyfarpar arolygu priodol sydd hefyd ar gael ar gyfer rhaglenni gwaith oni bai am fonitro arfordirol.

4.3	Mae cynnal y ffrwd incwm yma yn sail gadarn i alluogi YGC i ymestyn y capasiti syrfeo i'r dyfodol, nid yn unig ar ein harfordir ond yn gyffredinol fel rhan annatod o anghenion datblygu prosiectau ble bynnag y maent.
4.4	Os yn cymeradwyo'r gytundeb, ni fydd YGC yn gorfod cystadlu am y gwaith.
4.5	Drwy gyfrannu i reolaeth CMAC mae Cyngor Gwynedd yn dangos uchelgais i fod ar flaen y gad wrth reoli'r arfordir yng Nghymru, a hynny er budd holl drigolion Gwynedd.
4.6	Timau cyfreithiol yr holl Awdurdodau Lleol a ddechreuodd y gwaith o ddrafftio cytundeb bwrdd CMAC. Dros amser, fodd bynnag, daeth yn amlwg y byddai'n well cael safbwynt cyfreithiol annibynnol, allanol wrth lunio testun y cytundeb. Oherwydd Covid bu oedi cyn y cyflwynwyd y fersiwn terfynol i'r Awdurdodau Lleol. Er nad oes fawr o risg yn gysylltiedig â chydweithio ag Awdurdodau Lleol eraill o'r un anian, mae angen yn awr ffurfioli'r cytundeb er mwyn cydymffurfio â rheolau gweithdrefnau contractau pob Awdurdod. Lluniwyd y Cytundeb Cydweithio ar ran y partïon ac mae Cyngor Gwynedd yn awr yn ceisio cymeradwyaeth i lofnodi'r cytundeb hwnnw.
5.	**CAMAU NESAF AC AMSERLEN**
5.1	Parhau yn Aelod o Fwrdd CMAC, cadarnhau bod Cyngor Gwynedd yn derbyn y gytundeb cydweithio a dirprwyo awdurdod i Bennaeth Adran Priffyrdd, Peirianneg ac YGC mewn ymgynghoriad a Phennaeth Adran Cyfreithiol gymeradwyo unrhyw newidiadau yn y cytundeb yn y dyfodol ar ran y Cyngor.
6.	**SYLWADAU'R SWYDDOGION STATUDOL**
	Prif Swyddog Cyllid: Rwyf yn fodlon na fydd y penderfyniad a geisir yn creu ymrwymiad am adnoddau ychwanegol – lle cyfeirir yn y penderfyniad a geisir at neilltuo adnoddau mae hynny'n cyfeirio at adnoddau cyfredol y gwasanaeth. Rwyf yn croesawu'r bwriad i ffurfioli'r trefniadau, fel sydd wedi ei amlinellu yn yr adroddiad. **Y Swyddog Monitro:** Rwy'n fodlon gyda priodoldeb yr argymhelliad.